

Lausunto

15.05.2022

VN/4507/2021

Asia: VN/4507/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?

Maa- ja metsätalousministeriön Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on tarpeen ilmastonmuutoksen nopeutumisen, EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten vuoksi. On hyvä, että tarkastelun lähtökohtana on maankäyttö. Tarvitaan myös uusi kaivoslainsäädäntö, josta ei ole mitään mainintoja edes perusteluissa. Tämä suunnitelma on myös tarpeen, koska Suomen perustuslain 20 §:n säätämänä vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille; ja julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Ilmastoisovanhemmat esittävät suunnitelmaan seuraavia muutoksia:

1. Suunnitelman yhdeksi lähtökohdaksi tulee nostaa nykyisten ja tulevien sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus.
2. Vanhoja metsiä ei tule hakata lainkaan (Ilmastotoimi, Taulukko 7).
3. Suunnitelmaan tulee lisätä ilmastotoimena turpeenoton ja rahkasammaleen kuorinnan kieltö.
4. Lopullisen suunnitelman tulee ottaa huomioon tuleva luonnonsuojelulaki, mm. siihen sisältyvä vapaaehtoinen ekologinen kompensatio.
5. Suunnitelmaan tulee lisätä luonnon monimuotoisuuden heikentämiskielto, jotta varmistetaan se, että luontotyyppien ja luonto- ja lintudirektiivissä listattujen lajien elinympäristöjen tilaa ei enää heikennetä ja heikentyneet alueet ennallistetaan.

6. Suunnitelmaan tulee lisätä ilmastotoimena YK:n aavikoitumissopimuksen suosituksien mukaiset toimet maaperän tuottokyvyn heikentämisen nollatason saavuttamiseksi

2. Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyttä ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä. Arvioi niiden toteutumista suunnitelmassa.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman luonnoksen suurin ongelma on perustelujen ja varsinaisen suunnitelman välillä vallitseva ristiriita. Perusteluosassa painotetaan voimakkaasti sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä maankäyttösektorin kestävä kehitystä ja käyttöä. Varsinainen suunnitelma korostaa varsin yksipuolisesti teknisiä ja hallinnollisia mekanismeja. Suunnitelmassa ei puhuta ei lapsista ja nuorista, vaikka valmistelun vuorovaikutustilaisuuksissa erityisenä kohderyhmänä ovat olleet nuoret. Nykyisten ja tulevien sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta ole minkäänlaista mainintaa

Suunnitelmassa esitetään, että maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpiteiden tärkeä lähtökohta on myös luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ja edistäminen. Ilmastoisoivanhempien näkemyksen mukaan tämä lähtökohta ei kaikilta osin toteudu esitetyissä toimissa.

3. Muuta huomioitavaa suunnitelmaluonnoksesta.

Perusteluissa todetaan, että vuosien 2016–2020 keskimääräiset hakkuut ylittivät suurimman ylläpidettävissä olevan hakkuukertymän yhteensä kuuden Etelä- ja Keski-Suomen maakunnan alueella. Edelleen todetaan, että metsätalouden perinteiset ja nykyiset käytänteet ovat yksipuolistaneet metsien rakennetta, mikä altistaa niitä tuhoille. Samoin todetaan, että tutkimuksissa on tunnistettu monilajisten ja useita latvuserroksia sisältävien metsien sietävän erilaisia häiriöagentteja tasaikäisiä yksilajisia metsiköitä paremmin. Ilmastotoimeksi (Taulukko 7) esitetään, että kiertoaikaa pidennetään kohdennetusti (1) kohteilla, joissa monimuotoisuuden lisäksi arvioidaan olevan merkittävä ilmastovaikutus (2) kohteilla, joilla suuri vaikutus hiilivarastoon ja -sidontaan (vanhat metsät + maaperävaikutus). Tämä esitytetty ilmastotoimi jättää huomiotta perusteluissa esiin nostetun EU:n biodiversiteettisuunnitelman mukaisen toimen saattaa tiukan suojelun piiriin kaikki jäljellä olevat vanhat ja luonnontilaiset metsät. Ilmastoisoivanhemmat huomauttaa tässä yhteydessä, että suomalaisissa metsäekosysteemeissä metsän kehittyminen todelliseksi vanhaksi metsäksi kestää yli 100 vuotta ja vanhojen metsien hakkuut eivät toteuta sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta.

Suunnitelman perusteluissa todetaan, että ekosysteemien pitkäkestoisten hiilivarastojen, kuten esimerkiksi soiden varastoiman turpeen, säilyttäminen on tärkeää ja soiden hiilivaraston nousu saattaa jatkua jopa loputtomasti. Turvetuotantoon ei suunnitelmassa haluta puuttua, vaan todetaan, että turvetuotannon sijoittamisesta ohjataan ympäristönsuojelulaissa (527/2014) ja suon luonnontilan muutoksen merkittävydestä säädetään ympäristönsuojeluasetuksen 44 §:ssä. Suunnitelmassa esitetyissä toimissa ei puututa millään muotoa turvetuotantoon eikä rahkasammaleen kuorintaan. Turvetuotanto tuhoaa suoekosysteemin lopullisesti ja

rahkasammaleen ja pintaturpeen nosto puolestaan tuhoaa suoalueen luontoarvot ja muuttaa suon hiilinielusta päästölähteeksi. Turvetuotanto ja rahkasammaleen nosto ovat siten ilmastonmuutoksen torjunnan vastaisia toimia, ja niihin pitäisi myös tässä suunnitelmassa puuttua. Lisäksi suoekosysteemin palautuminen luonnontilaan rahkasammaleen ja pintaturpeen noston jälkeen kestää vuosikymmeniä, ellei vuosisatoja ja tällainen maankäyttö ei edistä sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta.

Suunnitelmassa ei ole varauduttu lainkaan lähiaikoina uudistuvaan luonnonsuojelulakiin. Luonnonsuojelulaki tulee sisältämään mm. vapaaehtoisen ekologisen kompensaation ja uhanalaiset luontotyypit. Varsinkin uhanalaisten luontotyyppien suojelu on tärkeä osa sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta maamme elokirjon säilyttämisessä.

Suunnitelmassa ei ole varauduttu uudistuvaan EU-lainsäädäntöön, jolla täydennetään EU:n biodiversiteettisuunnitelmaa, jotta luontokato saataisiin viimeinkin pysäytettyä ja elonkirjo säilymään tuleville sukupolville. EU:n komissio valmistelelee mittavaa lakipakettia, jonka avulla ilmasto- ja luontohaitat pyritään saamaan kuriin asteittain vuoteen 2050 mennessä. Lakipaketti tulee muun muassa sisältämään luonnon monimuotoisuuden heikentämiskiellon, jolla varmistetaan se, että luontotyyppien ja luonto- ja lintudirektiivissä listattujen lajien elinympäristöjen tilaa ei enää heikennetä sekä heikentyneiden alueiden ennallistamisen. Suunnitelman kohdassa 4.3. todetaan lyhyesti, että Euroopan komission ehdotus luonnon ennallistamislainsäädännöksi on tarkoitus julkistaa 22.6.2022. Suunnitelman totea yksikantaan: ”Näillä aloitteilla saattaa olla vaikutusta siihen, millaiseen maankäyttöön eri alueita Suomessa kansallisesti ohjautuu, eikä aloitteiden ilmastovaikutusta pystytä tässä vaiheessa arvioimaan.” Edellä tässä kappaleessa esitämme tavoitteet ovat linjassa EU:n biodiversiteettisuunnitelman kanssa, ja ne tulee kirjata tähän suunnitelmaan ja suunnitelmaa tulee täydentää EU-lainsäädännön valmistuttua.

Suunnitelman perusteluissa mainitaan myös, että Suomi on osapuoli YK:n aavikoitumissopimuksessa (UN Convention to Combat Desertification, UNCCD), joka on maaperän tuottokyvyn hoitoa ja suojelua koskeva sopimus. Suunnitelmassa jätetään kuitenkin huomiotta se, että YK:n aavikoitumissopimukseen osapuolena Suomi on sitoutunut maaperän tuottokyvyn heikentämisen nollatasoon (Land Degradation Neutrality, UNCCD päätös 3/COP.12). Suunnitelmassa ei myöskään näy kuinka YK:n aavikoitumissopimuksen suositukset maaperän tuottokyvyn heikentämisen nollatason saavuttamiseksi toteutetaan Suomessa. Tämä liittyy Suomen osalta muun muassa suunnitelman kohtaan 7.2.3. Vähennetään metsänraivausta rakennetuksi maaksi ja kohtaan 7.3. Joutoalueiden ja heikkotuottoisten peltöjen metsitys.

Nummelin Matti
Ilmastoisovanhemmat ry. - Klimatom- och farföräldrar rf.

